

**“TA’LIM TIZIMIDA AXBOROT KOMMUNIKATSIYA
TEKNOLOGIYALARINING QO’LLASH SAMARADORLIGI”**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11148706>

Norqulov Mehriddin Isoqul o’g’li
Atqulova Charos Ziyadullayevna
Erkinova Zarina Zafar qizi

Navoiy davlat konchilik va texnologiyalar universiteti akademik litseyi o’qituvchilari

Annotatsiya

Ta’lim tizimida axborot kommunikatsiya texnologiyalarining qo’llash samaradorligining ahamiyati kengroq yoritilgan.

Kalit so’zlar

Zamonaviy axborot, “Axborotlashtirish to’g’risida”gi Qonun, kompyuter, didaktik, tarqatma materiallar, ko’rgazmali qurollar, slayd va dars ishlanmalari.

Zamonaviy axborot – kommunikatsiya texnologiyalari, kompyuterlashtirish va kompyuter tarmoqlari negizida ta’lim jarayonini axborotlar bilan ta’minlash va boyitish kundan-kunga rivojlanib bormoqda. So’nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari shiddatli rivojlanayotganligi tufayli ulardan foydalana olish xuddiki o’qish va yozishni bilishdek muhim bo’lgan savodxonlik belgisiga aylanib bormoqda. Bu sohada ta’lim tizimida mavjud umumta’lim maktablari, akademik litsey va kasbhunar kollejlari hamda oliy ta’lim muassasalarida dars jarayonida fanlar bo’yicha elektron darsliklar va axborot kommunikatsiya texnologiyalari vositalaridan foydalanib dars o’tilganda yuqori samara berishi tajribada o’z tasdig’ini topdi. Shu sababli fan o’qituvchilari bu vositalardan foydalangan holda dars o’tishni bilishi lozim. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 21-martdagi PQ-1730-sonli “Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini yanada joriy etish va rivojlantirish chora-tadbirlari to’g’risida”gi qaroriga muvofiq ta’lim muassasalarida reja asosida har yili o’qituvchilarga malakali informatika fani o’qituvchilari tomonidan axborot-kommunikatsion texnologiyalari bo’yicha malaka oshirish kurslari tashkil qilinib, o’qitilib kelinmoqda. Egallagan bilimlari asosida o’qituvchilar o’quv mashg’ulotlarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanib, yoshlarimizga bilim berib kelmoqdalar. Axborot kommunikatsiya texnologiyalarini nafaqat ta’lim jarayonida balki hayotimizning barcha jabhalariga kengroq joriy

etish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish maqsadga muvofiqdir. O'zbekiston Respublikasining "Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonuni, Hukumatning 2013-yil 27-iyundagi "O'zbekiston Respublikasi Milliy axborot-kommunikatsiya tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorlari, Hukumatning tegishli huquqiy-me'yoriy hujjatlari ijrosini ta'minlash, xalq ta'limi tizimida axborotkommunikatsiya texnologiyalari, internet va multimedia resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish orqali ta'lim-tarbiya jarayoni sifatini oshirish bugungi kunning dolzarb vazifasidir.

MAQSAD: Mamlakatimiz ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash samaradorligi, hukumat qarorlarining mazmun mohiyatini yoritish. Taraqqiyot mevasi bo'lmish zamonaviy axborot-kommunikatsion texnologiyalari insoniyatga yaxshi qulayliklar yaratdi. Zamonaviy shaxs shu qadar ko'p axborotga egaki, u axborotlarni yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarisiz ishlov berishi va ishlatishi mumkin emas. Yildan-yilga bizning hayotimizga kompyuter va u bilan birga axborot kommunikatsion texnologiyalari jadal kirib kelmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari har bir bosqichda o'qituvchining eng yaqin ko'makchisi, malakali pedagogning darsga tayyorgarlik ko'rishidan tortib, uni sifatli, qiziqarli va natijali o'tkazishgacha bo'lgan barcha jarayonlarda eng qulay vositadir. O'qituvchi darsga tayyorgarlik ko'rishda kompyuter orqali didaktik, tarqatma materiallar, ko'rgazmali qurollar, slayd va dars ishlanmalarini tayyorlashi, internet yordamida esa ularni turli qo'shimcha ma'lumotlar, qiziqarli sur'at, audio, video lavhalar bilan boyitishi mumkin. Dars jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o'quvchilar dunyoqarashi, bilim va ko'nikmalarini ko'rish, eshitish va mustaqil bajarish orqali rivojlantirishga ko'maklashadi.

NATIJA: Yuqorda qabul qilingan qonunlar, qarorlar, chora-tadbirlar natijasida akademik litseylari va o'quv yurtlari to'liq Internet va Ziyonet tarmog'iga ulandi, ta'lim sohasida ilg'or axborot kommunikatsion texnologiyalaridan foydalanish jadal rivojlanib bormoqda, o'quv jarayonini olib borishda yuqori samaradorlikka erishilmoqda, akademik litseylar va o'quv yurtlarida axborotlashgan jamiyat vujudga kelmoqda. Boshqacha qilib aytganda, o'qituvchi va ta'lim oluvchilar o'zlariga kerakli bo'lgan ma'lumotni internet yoki ichki tarmoq orqali juda ham tezkorlik bilan ega bo'lyaptilar. Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya tarmoqlarida avtomatlashtirilgan izlash vositalari keng yo'lga qo'yilgan bo'lib, shu tarmoqlar vositasida global kompyuter tarmog'ining informatsion resurslari haqida ma'lumot yig'ish bilan birga, foydalanuvchilarga tezkor izlash xizmatini taqdim qilish mumkin. AKTning

tarmoq vositalari ko‘magida o‘quv-metodik va ilmiy axborotlarni olish, operativ maslahat-yordamini tashkillashtirish, ilmiy tadqiqot faoliyatini loyihalashtirish, virtual o‘quv mashg‘ulot (seminar, ma‘ruza)larini real vaqt rejimida o‘tkazishning imkoni tug‘ildi. Biroq, zamonaviy AKT vositalarini ta‘lim jarayonida qo‘llash har doim ham ijobiy samara bermasdan, balki, psixologik-pedagogik xarakterli salbiy omillarni hamda AKT vositalari ta‘lim oluvchining fiziologik holati va sog‘ligiga nisbatan negativ oqibatlarini keltirib chiqarishi mumkin. Jumladan, ta‘lim olish maqsadida kompyuter oldida uzoq vaqt qolib ketuvchi talabada muloqot layoqati susaya boradi, natijada, o‘zgaralar bilan muloqoti chegaralangan shaxsda dialogik nutq orqali qabul qilinishi kerak bo‘lgan turli toifadagi axborotlarni qabul qilish imkoniyatiga putur yetadi. Zero, aynan dialogik nutq orqali kishida ijodkorlik qobiliyatiga moyillik tug‘ilishi fanda isbot qilingan fakt.

XULOSA: Demak, keltirilgan mulohazalardan shunday xulosa yasash mumkin: mamlakatimizda bilim olishga, maktab, litseydan keyin oliy o‘quv yurtlariga kirib o‘qishga intilayotgan yoshlar soni yildan-yilga ko‘paymoqda. Bu esa, mamlakatimizda ta‘lim sohasini isloh qilish natijasida katta yutuqlar qo‘lga kiritilayotgani, yoshlarning aql-zakovati, bilim olishga bo‘lgan qiziqishi ortib borayotganining isbotidir. Bunda esa AKT o‘zining cheksiz imkoniyatlarni taqdim eta olish qobiliyati bilan joziba kasb etadi. Ammo, undan oqilona foydalana olishgina jamiyat a‘zolarini chinakam taraqqiyotga yetaklaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Axborotlashtirish to‘g‘risida”gi Qonuni, 2003.
2. Fan, texnika va ta‘limda infokommunikatsion va hisoblash texnologiyalari: monografiya xalqaro konferensiya ma‘ruzalari va tezislari.
3. F. Ishmuxamedov, A. Abdukodirov, A. Pardaev. “Ta‘limda innovatsion texnologiyalar: ta‘lim muassalari pedagog-o‘kituvchilari uchun amaliy tavsiyalar”.
4. M. Aripov; “Axborot texnologiyalari o‘quv qo‘llanma” / - T. : Noshir, 2022. - 368 b.
5. Abdullaev Sh., Amirov D. O‘zbekistonda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi sharxi.